

Champ d'Action op het festival

Het Schömerhaus in Klosterneuburg bij Wenen is een bijzondere plaats. Mecenas en ondernemer Karl-Heinz Essl heeft van het atrium van zijn kantoorgebouw een museum gemaakt. Daar is een gedeelte van zijn enorme collectie hedendaagse kunst tentoongesteld op drie ovale galerijen (voor de rest van de verzameling heeft hij even verderop een écht museum laten bouwen).

DOOR STEPHAN MOENS

BRUSSEL • Op een dag zei Claudio Abbado hem dat die ruimte ook geschikt zou zijn voor concerten van hedendaagse muziek. Sindsdien organiseert Essls zoon, die ook Karl-Heinz heet en componist is, er een concertreeks. Een van die concerten past jaarlijks in het prestigieuze festival Wien Modern, en dit jaar mocht het Vlaamse ensemble Champ d'Action daar voor het eerst muziek van Vlaamse componisten presenteren.

■ Vier door een propeller aangedreven luidsprekers (een installatie van architect Werner Van dermeersch) zwieren door de ruimte.

Serge Verstockt, leider van Champ d'Action en een van die componisten, is uiteraard erg blij met de invitatie: "Het is erg belangrijk omdat je als componist op zo'n festival in een heel andere context wordt geplaatst. Zeker als je, zoals ik, ook werkt in functie van een ensemble. Vroeger, in de negentiende eeuw, verhuisde je de partituren. Overal was er wel een orkest of ensemble dat ze kon spelen. Nu laat je de eigenheid van een ensemble zien, die je ontwikkelt door met verschillende componisten te werken."

Die eigenheid is hoorbaar. Het concert in Wenen focust op de relatie van het ensemble met nieuwe elektronische media. Door een toeval plaatst het die relatie ook in een historisch perspectief. Bij het begin is *Fusion* van Lucien Goethals te horen, een werk uit de oertijd van de elektroakoestiek. Het vervangt *Painted Pyramids* van Luc Brewaeys, dat niet tijdig klaar geraakte (hopelijk is het klaar tegen 2 december, als hetzelfde concert in deSingel gebracht wordt). Goethals' werk voor basklarinet, piano en tape klinkt nu al als oude muziek - net zoals veel van de 'hedendaagse' schilderijen aan de muren van het Schömerhaus al tot de geschiedenis behoren. Het toont echter wel aan waar het nieuwere werk van

daan komt. Het geklooi met bandopnemers heeft plaatsgemaakt voor interactie met de computer. Welke - niet alleen technische maar ook expressieve en zelfs sociale en psychologische - mogelijkheden dat biedt, wordt duidelijk gemaakt in de drie andere werken op het programma. In *Soleil Noir/Chitra*, een evenwichtig en expressief werk dat Jonathan Harvey meer dan tien jaar geleden voor Champ d'Action schreef, is de live-elektronica mooi ingebed in een verhaal van tegenstellingen. Maar nog duidelijker wordt de bedoeling van het ensemble in de twee wereldpremières van de avond, die beide in de eigen studio ontstonden. Verstockt legt uit: "Als je in de technologische maatschappij van vandaag een kunstwerk wilt maken dat daar commentaar op geeft, dan moet je dat met de nieuwe media doen. Veel 'klassieke' hedendaagse muziekensembles doen een beroep op een extern elektronica-instituut, elke kant werkt aan zijn stuk en pas de laatste twee dagen worden de twee elementen bij elkaar gebracht. Wij doen dat tegelijkertijd en vanuit een visie, dat is tamelijk uniek."

In *Hodechtri* van Peter Swinnen worden

volgens de componist "klanken gecreëerd door verschillende elektronisch in elkaar overvloeiende instrumenten, waarbij elke speler een verschillende parameter van de klank controleert." Het concrete resultaat is een interessant klankspeel, maar lijdt - mede door het feit dat de technieken nogal didactisch worden ingevoerd en ontwikkeld - onder vormproblemen: het werk komt traag op gang en heeft lengtes die niet door een expressieve noodzaak maar door spierei bepaald worden.

Het succesvolste werk van de avond is ongetwijfeld het opdrachtwerk van de Essl-stichting aan Serge Verstockt. *Voder* is een stuk dat de potentie heeft om een groot publiek over de streep te trekken, net zoals Panamarenko dat voor de hedendaagse kunst doet. De vergelijking is niet helemaal gratis, want ook in dit stuk worden vliegtuigjes ingezet. Vier door een propeller aangedreven luidsprekers (een installatie van architect Werner Van dermeersch) zwieren door de ruimte en bombarderen het publiek met de elektronisch gemodificeerde klanken van de instrumenten. Het stuk zelf schuwt evenmin de effecten, maar ze zijn ingebed in een duidelijke vorm, die de emotionele impact bepaalt. "Bruggen slaan tussen verschillende genres", een vaak als stoplap gebruikt argument, is hier op verschillende zinvolle manieren te verstaan: de opening naar experimentele rock reikt verder dan het inbouwen van een rockgitarist. Verstockt: "Er is een heel breed geïnteresseerd publiek voor nieuwe dingen. En dan denk ik niet aan strekkingen als de neoromantiek, maar aan de jongere generatie die op zoek is naar experimentele dingen, in allerlei alternatieve circuits van de pop en rockmuziek. Die zoeken niet naar gemakkelijke, toegankelijke dingen maar naar nieuwe vormen en technieken. De klassiek-hedendaagse muziek denkt te veel dat ze het klassiekemuziekpubliek moet opvoeden naar nieuwere muziek toe. Dat is voor een stuk juist, maar daar ga je geen groot publiek mee bereiken. Bij de jongere, experimentele generatie staan er meer te trappelen."

Het is overigens goed mogelijk dat het succes van Verstockts werk nog een ander resultaat heeft: er zijn gesprekken aan de gang om de vliegtuigjesinstallatie van Vandermeersch definitief aan de verzameling Essl toe te voegen.

Champ d'Action speelt hetzelfde programma op 2 december in deSingel. Info: www.desingel.be en www.champdaction.be.

■ Het Vlaamse ensemble Champ d'Action in het Schömerhaus, een kantoorgebouw dat deels omgebouwd is tot museum.

Lazarus ziet de toekomst van de mens zwart in

BRUSSEL • Wat met de mens op deze aardkluif? Hoeveel is ervan aan, van het vooruitgangsidee en onze zogenaamde evolutie? In *Tabula rasa* schetst theatercollectief Lazarus een beeld van de mens en zijn toekomst op deze planeet en die ziet er, zoals we weten, niet zo rooskleurig uit.

DOOR LIV LAVEYNE

"Het is nog maar enkele dagen geleden dat weerman Frank Deboosere op een veel te zonnige warme herfstdag tot inkeer kwam. Iedereen beseft wel dat het vijf voor twaalf is, maar eigenlijk is het al veel later", vindt Günther Lesage, die samen met zijn theaterknapen Joris Van den Brande en Pieter Genard deze fragmentarische voorstelling maakte. "*Tabula rasa* is geen rechtlijnig stuk, net zoals het heeal en ook de toekomst geen richting hebben. We hebben ons over meer geïnspireerd op Wim Kayzers tv-serie *Een schitterend ongeluk*, waarin een antwoord wordt gezocht op de vraag 'waartoe heeft de menselijke beschaving geleid?'. Met die kennis zijn we vervolgens de straat opgetrokken om mensen te interviewen."

Leeft het besef 'this body is in danger' nog wel bij de mensen?

"Sommigen bleken goed op de hoogte te zijn wat betreft milieuproblematiek en overbevolking, maar er waren ook mensen die dachten dat we met 40 miljoen op de wereld wonen. We zijn nu met 6,5 miljard, als die exponentiële groei zich voortzet, leven we over honderd jaar met 10 miljard op dit kluitje aarde. We vroegen de geïnterviewden ook naar de verantwoordelijkheid die ze willen opnemen of die ze zich toedichten. Dat is uiteindelijk de kernvraag van onze voorstelling geworden: kan, maar vooral wil een mens de wereld veranderen? De mens is het enige wezen op aarde dat over een bewustzijn beschikt en moraliteit onderscheidt, maar desondanks slagen we er toch niet in om zorg te dragen voor deze planeet en harmonieus samen te leven."

Is tabula rasa de oplossing? Spontaan erover en opnieuw beginnen?

"We hebben ook VRT-journalist Jef Lambrecht gesproken, omdat hij een goed zicht heeft op de situatie in het Midden Oosten, dat een van de broeihaarden van mondiale bedreigingen is.

■ Günther Lesage (l.), Pieter Genard (m.) en Joris Van den Brande van Lazarus.

Lambrecht stelt voor om gewoon even te stoppen met alles, ons te bezinnen en vanuit creativiteit iets nieuws te ontwikkelen. Een mooie maar utopische gedachte, want ondertussen draait de

wereld door. Al liggen de oplossingen soms voor de hand: als Peking beslist om zijn metronet uit te breiden tot een lengte van 561 kilometer om zo de luchtvervuiling en het fileprobleem tegen te

gaan, wat zou een nationaal metronetwerk dan wel niet kunnen doen?"

Dragen jullie in de voorstelling constructieve oplossingen aan?

"We willen niet met oplossingen komen, maar op onze manier, als theatermakers, aan de alarmbel trekken. We zouden ook *Slisse en Cesar* kunnen spelen, maar - met alle respect voor die Vlaamse klassieker - dat doen we niet. Met de film *An Inconvenient Truth* van Al Gore staat de klimatologische opwarming van de aarde plots volop in de belangstelling. Alsof iedereen, de politiek inclusief, nu pas weer wordt wakker geschud. Het sterkt me dat theater, film en televisie wel degelijk een functie hebben en aan de alarmbel kunnen trekken. De KVS met de productie *Als, dan of Dood Paard* met *Eco* stellen op hun manier wereldproblemen aan de kaak. Je ziet overal in het theater engagement naar boven komen, en die evolutie kan ik alleen maar omhelzen."

Tabula rasa gaat vanavond in première in de Beursschouwburg, Brussel. Info: www.beursschouwburg.be en www.lazaruszw.be

FOTO RAYMOND MALLENTIER